

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a fejlett terápiás gyógyszerkészítményekről, valamint a 2001/83/EK irányelv és a 726/2004/EK rendelet módosításáról”

COM(2005) 567 final – 2005/0227 (COD)

(2006/C 309/03)

2006. január 10-én az Európai Unió Tanácsa úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 95. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fent említett tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció véleményét 2006. május 31-én elfogadta. (Előadó: Adrien BEDOSSA)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. július 5–6-án tartott 428. plenáris ülésén (a július 5-i ülésnapon) 150 szavazattal, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás

1.1 Az EGSZB üdvözli a fejlett terápiás gyógyszerkészítményekről szóló, a 2001/93/EK irányelvet és a 726/2004/EK rendeletet módosító európai parlamenti és tanácsi rendeletre vonatkozó javaslatot.

1.2 Mivel a tudomány – különösen a biotechnológiák területén – egyre nagyobb léptekkel halad előre, szükség van a világos meghatározásra, szabályozásra és szakértelemre.

1.3 A javaslat célja, hogy lehetővé tegye egy egységes keretrendszer létrehozását a fejlett terápiák vonatkozásában, a jelenlegi szabályozási hézag áthidalását, illetve az Európai Gyógyszerügynökség különleges értékelési eljárásának megerősítését ezekben az új tudományágakban. Ezáltal:

– körültekintő válasz adható a betegek kívánságaira, valamint a „regeneratív gyógyászat” területén a kutatásban és fejlesztésben érdekelt gyártók elvárásaira;

– biztosítható az európai betegek egészségvédelmének magas szintje;

– átfogó jogbiztonság teremthető, ugyanakkor technikai szinten megfelelő rugalmasságot téve lehetővé a tudomány és technika fejlődésével való lépéstartás érdekében.

1.4 A fejlett terápiás készítmények sajátosságaira tekintettel alapvető fontosságú egy szilárd és átfogó szabályozási keretrendszer létrehozása, mely valamennyi tagállamban alkalmazandó.

1.5 A szabályozásra a rendelet tekinthető a legmegfelelőbb jogi eszköznek, annál is inkább, mivel amíg nincs különös szabályozás, a fejlett terápiás gyógyszerkészítmények vonatkozásában az Európai Unióban még meglévő közegészségügyi problémák nem oldhatók meg.

1.6 Ugyanakkor a rendelettervezet tartalmaz néhány olyan aspektust, amely a megadott fogalom meghatározás alapján alkalmazási problémákhoz vezethet az orvosi eszközökről szóló irányelvtervezettel kapcsolatban. A végleges változatban számos kétséges kérdést tisztázni kell:

– Mi a jelentősége az új szabályozásnak, hiszen a fejlett terápiás gyógyszerkészítmények kérdését – a génterápia, illetve a szomatikus sejterápia esetében – a gyógyszerekről szóló külön irányelvek is szabályozzák?

– A 2. cikk b) pontjába foglalt fogalom meghatározások különösképpen bonyolultnak tűnnek, és inkább mellékszerepük van;

– Az is világos, hogy a nemzeti gyógyszer szabályozás útjába állhat az európai szabályozás alkalmazásának;

– Ebben az esetben többet érne rugalmasabb megközelítéshez és kölcsönös elismerésekhez folyamodni;

– A kórházszektorban megjelenő autológ (a betegtől származó) készítmények és a nem ipari eredetű készítmények kérdése felveti a más eredetű és európai alkalmazású határtermékek kérdését is.

2. Általános észrevételek

2.1 A rendeletjavaslat cikkről cikkre történő vizsgálata során a következő észrevételeket, kérdéseket, illetve ajánlásokat fogalmaztuk meg: A 2. cikk, „Fogalom meghatározások”⁽¹⁾ tekintetében:

2.2 A génterápiás és a szomatikus sejterápiás készítmények vonatkozásában a fogalmak meghatározása általánosságban nem vet fel problémát, mivelhogy az idő adta távlat és a tapasztalat konszenzus elérését tette lehetővé a tárgyban; ezek a termékek gyógyszerként vannak besorolva, és mint ilyenek már szabályozva vannak a Közösségben.

2.2.1 A módosított szövet alapú („tissue engineered”) készítmények meghatározása összetettebbnek tűnik. A 2. cikk (1) (b) pontjának jelenlegi változata szerint a módosított szövet alapú készítmény „módosított sejteket vagy szöveteket tartalmaz, vagy ilyenekből áll”, eszerint – ha nem egészítjük ki az „állandó alkotóelemként” kifejezéssel – olyan gyógyszertermékek is az innovatív gyógyszerkészítmények közé számíthatnak, amelyek kiegészítő módosított szövet alapú készítményeket tartalmaznak. Ez aláeset az orvosi eszközökről szóló, jelenleg megvitatás alatt álló irányelvjavaslat rendelkezéseit.

⁽¹⁾ COM(2005) 567 final.

2.2.2 A 2. cikk (1) (b) pontjában a második francia bekezdés megfogalmazása is problémákhoz vezethet az alkalmazás során, illetve főként átfedéseket eredményezhet az orvosi eszközökről szóló irányelvvel. Mivel a módosított szövet alapú készítmények a gyógyszerekről szóló rendelet alkalmazási területéhez tartoznak, utalni kellene a betegségek meggyógyításával, illetve megelőzésével, valamint a fiziológiai funkciók farmakológiai, immunológiai és metabolikus hatásuk révén történő befolyásolásával kapcsolatos elsődleges tulajdonságaikra, ahelyett, hogy „az emberi szövet újraképzésének, helyreállításának vagy helyettesítésének” tulajdonságaira korlátozódik a meghatározás. Ilyen tulajdonságok ugyanis más gyógyszerkészítményeknek is tulajdoníthatók.

2.3 Ki kell emelni a „módosított szövet alapú készítmények” legteljesebb körülírására tett erőfeszítést. Ugyanakkor nincs eléggé világosan megfogalmazva ezen készítmények eltérése a sejterápiától (csontvelőátültetés, őssejt-beültetés, köldökzsinórvér-beültetés, felnőtt szöveti vagy embrionális őssejtek...).

2.4 Az EGSZB javaslata szerint a jelenleg módosított szövet alapú készítmények közé sorolt termékek példából kiindulva lehetne tisztázni a fogalom meghatározását. Ezáltal javulhatna a megértés, különösképpen mivel nem titok, hogy a kérdés körül vita van például az embrionális őssejtek vonatkozásában.

2.5 A humán embrionális őssejtek kérdéskörén kívül az etikai vonatkozások már semmilyen problémát nem vetnek fel.

2.6 A központi vita az őssejtek kinyerésének módjáról folyik. Különösképpen az őssejtek sejtmag-átültetéssel (másképp klónozással) történő előállítását vet fel komoly etikai kérdéseket, és erről a mai napig semmilyen valódi konszenzust nem sikerült kialakítani az Európai Unióban. A gyakran megfogalmazott aggályok a reprodukció klónozás, a petesejt-kereskedelem és az emberi testrészek kereskedelmének veszélyeire hívják fel a figyelmet.

2.7 A bioetikáról szóló európai egyezmény (az 1998-as Oviedo Egyezmény), valamint a Nemzetközi Bioetikai Bizottság (UNESCO, 1997) egyébiránt kifejezetten elítélte ezeket a gyakorlatokat.

2.8 Az Európai Unió tagállamai közötti egyetértés hiányában a humán embrionális őssejtek felhasználása nemzeti felelősségi körbe tartozik.

2.9 A preambulumbekkezdésekben⁽²⁾ megfogalmazott pontosítás tehát lényegi fontosságú, mivel egyértelműen tekintetbe veszi a létező vitát és emlékeztet arra, hogy ez a fejlett terápiás gyógyszerkészítmények közösségi szintű szabályozására vonatkozó szöveg „nem sértheti a tagállamok által emberi sejtek meghatározott típusainak, mint például az embrionális őssejtek, vagy állati sejtek felhasználásának megengedésére vonatkozóan hozott határozatokat”.

2.10 A szöveg továbbá „nem befolyásolja az e sejteket tartalmazó, ezekből álló vagy ezekből előállított gyógyszerek értékesítését, szállítását és felhasználását megtiltó vagy korlátozó nemzeti jogszabályok alkalmazását”.

(2) COM(2005) 567 final, 6. preambulumbekkezdés

3. Részletes megjegyzések

3.1 Az elvek harmonizálása a jelenleg közösségi szinten szabályozott minden más modern biotechnológiai gyógyszerkészítménnyel kapcsolatban egy központosított engedélyezési eljárás útján történik, amely magában foglalja a fejlett terápiás gyógyszerkészítmények minőségének, biztonságának és hatáosságának egységes tudományos értékelését.

3.2 A fejlett terápiás gyógyszerkészítmények azonban a hagyományos orvoslás gyógymódjaival szemben természetüknél fogva speciális preklinikai és klinikai eljárásokat feltételeznek, nevezetesen a tudományos szakértelem, illetve a forgalomba hozatal engedélyezése utáni kockázatkezelési és farmakovigilancia terv tekintetében.

3.3 A véleményünkben tárgyalt rendelettervezet igen helyesen kiemeli annak szükségességét, hogy az emberi felhasználásra szánt gyógyszerek értékelésével foglalkozó bizottságokban (CHMP⁽³⁾) ezen készítmények értékeléséhez speciális szakértelem álljon rendelkezésre, a betegek szövetségeinek az értékelő csoportokba történő bevonásával egyetemben.

3.4 Meghatározó az a javaslat, mely a fejlett terápiákkal foglalkozó bizottság (CAT⁽⁴⁾) létrehozására vonatkozik és előírja, hogy ezzel a testülettel az Európai Gyógyszerügynökség emberi felhasználásra szánt gyógyszereket értékelő bizottságának – végső tudományos véleménye meghozatala előtt – konzultációt kell folytatnia minden, a fejlett terápiás gyógyszerkészítményekhez kapcsolódó adat értékelésekor.

3.5 A fejlett terápiákkal foglalkozó bizottság felállítása ugyanis lehetővé teszi a fejlett terápiás gyógyszerkészítmények területén dolgozó, közösségi szinten jelenleg rendelkezésre álló szűk körű szakértői elit és az érintett felek választott képviselőinek összefogását.

3.6 Teljesen indokolt a bizottság létrehozása, mivel így lehetőség nyílik – a tudományos eljárásokon túlmenően – a helyes klinikai gyakorlatra és a helyes gyártási gyakorlatra vonatkozó szabványok meghatározására, illetve értékelésére is a forgalomba hozatal engedélyezéséig és azon túl.

3.7 Fontos annak az elvnek a megemlítése, amely szerint „a fejlett terápiás gyógyszerkészítményekben lévő emberi sejteket és szöveteket önkéntes és térítésmentes adományozásból kell begyűjteni”; ezzel válasz adható azokra az állandó törekvésekre, amelyek a szövetekre és sejtekre vonatkozó biztonsági előírások szintjének emeléséhez, az emberi testrészek kereskedelmének elkerüléséhez, illetve az emberi egészség védelméhez fűződnek.

3.8 Az Európai Gyógyszerügynökség tanácsadói szerepe megerősítést nyert, és ez a szerep minden szinten meghatározó lesz, legyen szó a fejlett terápiás gyógyszerkészítmények gyártásáról, a helyes gyártási gyakorlatról vagy a készítmény sajátos jellegének tükrözésére vonatkozó szabályokról, címkézéssről és technikai utasításokról, valamint azokban az esetekben, amikor a tudomány fejlődése folytán megjelenő más területekkel – így a kozmetikumokkal vagy egyes orvostechikai eszközökkel – kapcsolatos határvonalat kell meghúzni.

(3) CHMP (Committee for Medicinal Products for Human Use): Emberi felhasználásra szánt gyógyszerek bizottsága

(4) CAT: Committee for Advanced Therapies

3.8.1 Vannak, akik úgy vélik, hogy az alkalmazott eljárások magas költséggel járhatnak, míg a nemzeti engedélyezések takarékosabb természetűek. Problémát jelenthet továbbá, hogy tagállami szinten hosszabb, öt éves az átmeneti időszak, szemben az uniós 2 évvel. A decentralizált nemzeti eljárás politikájának az a veszélye, hogy akadályozhatja a fejlett terápiás gyógyszerkészítményekhez való hozzáférést. Egyes tagállamok ugyanis rendelkeznek a hozzáférésről, míg mások nem.

3.9 Végezetül a javaslat hasznos áttekintést ad a gazdasági szempontokról⁽⁹⁾. Alapvetően fontos, hogy az egészségipar globális versenyében az Európai Unió elfoglalja helyét mind a belső, mind a világpiacon.

3.10 A bizonytalansághoz, illetve a tudományos téren tapasztalható gyors változásokhoz kapcsolódó gazdasági kockázatok, valamint a tanulmányok magas költségei visszatartó erővel hatnak a jelentős és tartós beruházásokra a gyógyszergyártás – különösképpen a fejlett terápiás gyógyszerkészítmények – területén.

3.11 Ráadásul gyakran kis-és középvállalkozások végzik a fejlett terápiás gyógyszerkészítmények minőségének és nem klinikai biztonságának bemutatásához szükséges tanulmányokat, gyakran nem a gyógyszerészeti területen szerzett korábbi tapasztalatokra támaszkodva (általában biotechnológiai laborok vagy gyógyszergyártók „spin off” vállalatairól van szó).

3.12 Ezért helytálló az a javaslat, amely szerint az e tanulmányok elvégzésének támogatására és ösztönzésére be kell vezetni az „adatok Ügynökség általi értékelési és tanúsítási rendszerét, függetlenül a forgalomba hozatali engedély iránti kérelemtől”.

3.12.1 A módosított szövet alapú készítményeknél gyakran a KKV-k fejlesztik ki a terméket – „start-up” és „spins-off” tevékenységekkel –, tehát nem a nagyobb gyógyszergyártó cégek. Ennélfogva a következő kérdések merülnek fel:

- Mire vonatkozzon a rendelet hatálya ahhoz, hogy működőképes legyen? Nem fog-e nagy vitákat kavarni, noha az alkalmazott technológiák ígéretesek?
- A fejlett terápiákkal foglalkozó bizottság (CAT) összetétele felveti az emberi felhasználásra szánt gyógyszerek bizottságától (CHMP) való függésének problémáját, mely utóbbi tagállamonként egy képviselőből áll.
- Az alkalmazott jogalkotási keret nem teljesen adekvát, mivel nem hagyományos gyógyszeripari termékekről lévén szó más szövegeket is módosítani kell.
- Az összegek felhasználására vonatkozó elővigyázatosság tiltakozást idézhet elő az adott országokban, ezért a megfogalmazásnak adekváttnak kell lennie, hiszen az ördög a részletekben lakozik.

3.13 A forgalomba hozatali engedély iránti jövőbeli kérelmek értékelésének megkönnyítése érdekében az ugyanazon adatok alapul vételét lehetővé tévő javaslat támogatandó és bátorítandó.

3.14 Ugyanakkor körültekintően kell eljárni, és a tudományos adatok terén tapasztalható gyors fejlődést (lásd az adatok érvényességi idejét, birtoklásuk feltételeit) figyelembe véve szükség esetén ki kell igazítani a rendelkezést, folyamatosan gondoskodva a betegek egészségvédelméről, illetve ügyelve az etikai normák tiszteletben tartására.

3.15 Az „e rendelet végrehajtásáról a tapasztalatok alapján” készülő jelentés alkalmat adhatna a megvitatásra az illetékes hatóságokon belül, különösen a fejlett terápiákkal foglalkozó bizottságban (CAT) és az emberi felhasználásra szánt gyógyszerek értékelésével foglalkozó bizottságban (CHMP).

3.15.1 A CAT, a szakértői véleményt adó eredeti mechanizmus alárendelése a CHMP-nek azonban igen megnehezíti az eljárásokat, és talán felesleges ellentétekhez vezethet.

3.16 A közzeendő jelentésben (8. fejezet 25. cikk), „amelynek összefoglaló tájékoztatást kell tartalmaznia az e rendeletnek megfelelően engedélyezett fejlett terápiás gyógyszerkészítmények különféle típusairól”, a 6. fejezetben (17., 18. és 19. cikk) tárgyalt ösztönzőkre vonatkozó információk és eredmények is helyet kellene hogy kapjanak: „Tudományos tanácsadás”, „Tudományos ajánlás a fejlett terápiás besorolásról”, illetve „Minőségtanúsítás és nem klinikai adatok”.

4. Következtetések

4.1 Összességében véve a rendeletre vonatkozó javaslat helytálló és hasznos. A betegek érdekében módot ad a tudományos fejlődéssel való lépéstartásra, meghatározza a fogalmakat, illetve a fejlett terápiás gyógyszerkészítmények felhasználási feltételeit.

4.1.1 Amennyiben ezek az új technológiák újabb reményt adnak a betegeknek az emberi szenvedés leküzdésére, a jogos elvárásra válaszolandó – különösen a regeneratív gyógyászat területén – a kutatások felügyeletét olyan alapvető vizsgálatok segítségével kell elvégezni, amelyek előírásai abszolút biztonságot garantálnak a betegek számára. Ebben az értelemben az egészségvédelem magas szintjének garantálása mellett (lásd az indoklás 2.1. pontját) a gyógyászati minőségbiztosítást is fő célként kellene megjelölni. Nem szabad megfelelkezni a fel nem használt hulladékok kérdéséről mint környezetvédelmi szemponttól sem.

4.2 A rendelet jelentősége különösen a génterápia és a szomatikus sejterápia területén kimagasló. Az az elővigyázatosság, amely mind a fogalom meghatározások, mind a módosított szövet alapú készítmények felhasználása terén nyilvánul, jól mutatja azt a tényt, hogy e rendelettervezet nem szándékozik dűlőre vinni a vitát vagy elébe menni az egyes tagállamok saját döntéseinek, mivel az etikai vita még nem zárult le, és alapjában véve a humanista értékek különböző olvasatáról van szó.

⁽⁹⁾ COM(2005) 567 final, 23. preambulumbekzdés

4.2.1 A rendelettervezet megteremti az előfeltételeket mind az orvosi eszközökről szóló irányelvtervezetben, mind a jelen rendelettervezetben egyszerre meglévő szabályozási hézag áthidalásához. A kockázatértékelés mint alapelv lefedi a fejlett terápiás gyógyszerkészítmények és az orvosi eszközök alkalmazási körét. Bonyodalom a kombinált készítmények (vagyis módosított szövet alapú összetevőket tartalmazó orvosi eszközök) esetén alakulhat ki: Ebben az esetben mind a minőséget, mind a biztonságot szavatolni kell, és az értékelés keretében meg kell

vizsgálni az abban a speciális orvosi eszközben előforduló fejlett gyógyszerkészítmény használatának hatékonyságát is.

4.3 Az EGSZB kedvező véleményt fogalmaz meg a fejlett terápiás gyógyszerkészítményekről szóló, a 2001/83/EK irányelvet és a 726/2004/EK rendeletet módosító európai parlamenti és tanácsi rendeletre vonatkozó javaslatról, hangsúlyozza azonban azokat a kritikus pontokat, amelyekre egyértelmű megoldásokat kell találni ahhoz, hogy biztosítva legyen az irányelv korrekt alkalmazása.

Brüsszel, 2006. július 5.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Anne-Marie SIGMUND

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A Közösség lisszaboni programjának végrehajtása: a szabályozási környezet egyszerűsítésére irányuló stratégiáról”

COM(2005) 535 final

(2006/C 309/04)

2005. december 9-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fent említett tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció véleményét 2006. május 31-én elfogadta. (Előadó: **Bryan Cassidy**)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. július 5–6-án tartott 428. plenáris ülésén (a 2006. július 5-i ülésnapon) 146 szavazattal, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Az EGSZB következtetései és ajánlásai

1.1 Ez a vélemény az Európai Bizottság felkérésére készült, a 2005. márciusi, *Jobb szabályozás a növekedés és a munkahelyteremtés területén az Európai Unióban* című európai bizottsági közlemény⁽¹⁾ alapján.

1.2 Az egyszerűsítésnek magas színvonalú, könnyebben érthető és „felhasználóbarátabb” szabályozási keretet kell eredményeznie.

1.3 Az uniós jogszabályok fokozott tiszteletben tartásához kell vezetnie, eközben növelnie kell legitimitásukat.

1.4 Az EGSZB úgy vélekedik, hogy a tagállamokra jelentős felelősség hárul annak biztosításában, hogy az uniós intézkedések nemzeti jogrendszerükbe megfelelően átültetésre, majd alkalmazásra kerüljenek. Az EGSZB elismeri, hogy a jobb jogalkotásról szóló intézményközi megállapodás⁽²⁾ „magatartási kódexet” ír elő a tagállamok számára az uniós irányelvek jobb

átültetése és alkalmazása tekintetében. Az a lényeg, hogy a nemzeti szinten kialakuló szabályozási keret tartalmilag minél kiegyensúlyozottabb, ugyanakkor a lehető legegyszerűbb legyen a vállalkozások, a munkavállalók, a fogyasztók és a civil társadalom minden szereplője számára.

1.5 Az EGSZB azt szorgalmazza, hogy vonják be a társadalmi-szakmai szereplőket a szabályozás egyszerűsítését célzó „komitológiai” eljárásokba, a SLIM bizottságokhoz hasonló módon, de rendszeresebben és e szabályozás előkészítő szakaszában, nem pedig utólag, ahogy a SLIM-kísérletek esetében történt.

1.6 Az EGSZB azt szeretné, ha az Európai Bizottság és az érdekeltek között sűrűbben kerülne sor olyan konzultációra, amely a szóban forgó közlemény alapjául szolgált. Úgy véljük, hogy ez lényegesen segítené a közlemény 3 (d) pontjában említett „együttszabályozási” folyamatot⁽³⁾ Azt azonban sajnálattal állapítjuk meg, hogy az „önszabályozásra”⁽⁴⁾, amelyet az EGSZB már egy ideje sürget,⁽⁵⁾ egyáltalán nem történik utalás.

⁽³⁾ HL C 321; 2003.12.31.

⁽⁴⁾ HL C 321; 2003.12.31.

⁽⁵⁾ Tájékoztató jelentés a következő témában: „Az együttszabályozás és az önszabályozás jelenlegi helyzete az egységes piacon”, CESE 1182/2004 fn, 2005. 1. 11., előadó: Bruno Veveř.

⁽¹⁾ COM(2005) 97, 2005.03.16.

⁽²⁾ HL C 321., 2003.12.31.